

บทที่ 5

การสรุปผลการวิจัยและอภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเพื่อศึกษาสมรรถนะวิชาชีพที่จำเป็นสำหรับครูบรรณารักษ์ที่ส่งเสริมนโยบายการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และสมรรถนะวิชาชีพที่ครูบรรณารักษ์ต้องการพัฒนาเพื่อนำมาใช้ในการจัดทำคู่มือและการอบรมเพื่อพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพครูบรรณารักษ์โดยใช้แหล่งข้อมูลจากหนังสือ เอกสาร บทความงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสมรรถนะวิชาชีพของครูบรรณารักษ์เพื่อทำความเข้าใจในแนวคิด ทฤษฎีและใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการแจกแบบสอบถามเพื่อสำรวจสมรรถนะวิชาชีพที่ครูบรรณารักษ์ต้องการพัฒนา และการจัดการอบรมการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพครูบรรณารักษ์ที่ส่งเสริมนโยบายการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

สำหรับวัตถุประสงค์ของการวิจัยนี้ คือ

- 1) เพื่อศึกษาสมรรถนะวิชาชีพที่จำเป็นสำหรับครูบรรณารักษ์ที่ส่งเสริมนโยบายการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง
- 2) เพื่อศึกษาสมรรถนะวิชาชีพที่ต้องการพัฒนาของครูบรรณารักษ์ที่ส่งเสริมนโยบายการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง
- 3) เพื่อจัดทำคู่มือการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพครูบรรณารักษ์ที่ส่งเสริมนโยบายการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง
- 4) เพื่อศึกษาผลการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพครูบรรณารักษ์ที่ส่งเสริมนโยบาย

การศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางด้วยการอบรมในด้านดังต่อไปนี้

4.1) ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสมรรถนะวิชาชีพของครูบรรณารักษ์ก่อนและหลัง

การอบรมการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพครูบรรณารักษ์ที่ส่งเสริมนโยบายการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

4.2) ความพึงพอใจของครูบรรณารักษ์ที่มีต่อการอบรมการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพ

ครูบรรณารักษ์ที่ส่งเสริมนโยบายการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานการวิจัยเกี่ยวกับการอบรมเพื่อพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพครูบรรณารักษ์ไว้ คือ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสมรรถนะวิชาชีพของครูบรรณารักษ์หลังการอบรมสูงกว่าก่อนการอบรมการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพครูบรรณารักษ์โดยใช้คู่มือที่ได้จัดทำขึ้น

5.1 การสรุปผลและอภิปรายผลการวิจัย

จากการเก็บข้อมูลผู้วิจัยได้จัดกลุ่มและนำเสนอผลการวิจัยออกเป็น 4 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 : สมรรถนะวิชาชีพที่จำเป็นสำหรับครูบรรณารักษ์ที่ส่งเสริมนโยบายการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

ตอนที่ 2 : สมรรถนะวิชาชีพที่ต้องการพัฒนาของครูบรรณารักษ์เพื่อส่งเสริมนโยบายการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

ตอนที่ 3 : คะแนนก่อนและหลังการอบรมการพัฒนาวิชาชีพครูบรรณารักษ์ที่ส่งเสริมนโยบายการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

ตอนที่ 4: ความพึงพอใจการอบรมการพัฒนาวิชาชีพครูบรรณารักษ์ที่ส่งเสริมนโยบายการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

โดยผู้วิจัยจะทำการสรุปผลการวิจัยและอภิปรายผลการพัฒนาวิชาชีพครูบรรณารักษ์เพื่อขับเคลื่อนนโยบายการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางตามลำดับ ดังนี้

ตอนที่ 1 สมรรถนะวิชาชีพที่จำเป็นสำหรับครูบรรณารักษ์ที่ส่งเสริมนโยบายการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

ผู้วิจัยทำการศึกษาสมรรถนะวิชาชีพที่จำเป็นสำหรับครูบรรณารักษ์ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยศึกษาจากเอกสารต่าง ๆ รวมทั้งงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแล้วทำการวิเคราะห์และร่าง

รายการสมรรถนะวิชาชีพที่จำเป็นสำหรับครูบรรณารักษ์ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง จากนั้นจึงจัดการสนทนากลุ่มระหว่างผู้วิจัยและผู้เชี่ยวชาญทางด้านบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ด้านการศึกษา และด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ จำนวน 12 คน เพื่อวิพากษ์ร่างสมรรถนะวิชาชีพที่จำเป็นสำหรับครูบรรณารักษ์ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เมื่อได้ข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญแล้วผู้วิจัยจึงดำเนินการปรับแก้รายละเอียดในแต่ละรายการสมรรถนะ โดยทำการปรับแก้ภาษาที่ใช้ให้เข้าใจได้ง่าย เพิ่มรายการสมรรถนะให้ครอบคลุม ซึ่งรายละเอียดการปรับแก้รายการสมรรถนะสามารถสรุปได้ว่าครูบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนควรมีสมรรถนะ 4 ด้าน ได้แก่

1. สมรรถนะด้านบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์

หมายถึง ความสามารถที่จำเป็นของครูบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนที่นำไปใช้พัฒนาและบริหารจัดการห้องสมุดโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพ โดยมีความรู้ความเข้าใจ มีทักษะปฏิบัติ และมีเจตคติที่ดีในการปฏิบัติงาน ประกอบด้วยสมรรถนะย่อย 3 ด้าน ดังนี้

1.1 สมรรถนะเรื่องการจัดการทรัพยากรสารสนเทศ หมายถึง ความสามารถในการจัดทำนโยบายพัฒนาทรัพยากรสารสนเทศ ความรู้เกี่ยวกับการเลือกและจัดหาทรัพยากรสารสนเทศ ประเภทของทรัพยากรสารสนเทศ การวิเคราะห์หรือจัดหมวดหมู่ทรัพยากรสารสนเทศ การบำรุงรักษา ซ่อมแซม การสำรวจ ตรวจสอบคุณภาพของทรัพยากรสารสนเทศ และการจำหน่ายทรัพยากรสารสนเทศออกจากห้องสมุด อย่างมีความรู้ความเข้าใจ มีทักษะปฏิบัติและมีเจตคติที่ดีในการปฏิบัติงาน

1.2 สมรรถนะเรื่องการจัดการบริการและกิจกรรมของห้องสมุด หมายถึง ความสามารถในการจัดทำนโยบาย การจัดการ และการบริการห้องสมุด ความรู้เกี่ยวกับการวางแผนการดำเนินงานสารสนเทศ การจัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศของห้องสมุด การให้บริการสารสนเทศ อย่างมีความรู้ความเข้าใจ มีทักษะปฏิบัติและมีเจตคติที่ดีในการปฏิบัติงาน

1.3 สมรรถนะเรื่องจัดการการเข้าถึงสารสนเทศ หมายถึง ความสามารถในการจัดทำเครื่องมือช่วยค้นสารสนเทศ การจัดทำเว็บไซต์ห้องสมุดเพื่อให้บริการเข้าถึงข้อมูลต่าง ๆ ของห้องสมุด การจัดทำฐานข้อมูลเกี่ยวกับทรัพยากรสารสนเทศของห้องสมุด อย่างมีความรู้ความเข้าใจ มีทักษะปฏิบัติและมีเจตคติที่ดีในการปฏิบัติงาน

2. สมรรถนะด้านการบริหารจัดการห้องสมุด

หมายถึง ความสามารถในการกำหนดนโยบาย วัตถุประสงค์และระเบียบของห้องสมุด ตลอดจนการจัดทำแผนงานโครงการต่าง ๆ ของห้องสมุด ความสามารถในการบริหารงานบุคคล งบประมาณ การประชาสัมพันธ์ การประเมินผลการดำเนินงานและโครงการต่าง ๆ ของห้องสมุด ตลอดจนการประเมินคุณภาพของห้องสมุดอย่างมีความรู้ความเข้าใจ มีทักษะปฏิบัติ และมีเจตคติที่ดีในการปฏิบัติงาน ประกอบด้วยสมรรถนะย่อย 5 ด้าน ได้แก่

2.1 สมรรถนะเรื่องการกำหนดนโยบาย หมายถึง ความสามารถในการกำหนดนโยบายและแนวทางในการดำเนินงานห้องสมุดโรงเรียน การประเมินผลและการนำผลการประเมินไปวางแผนเพื่อปรับปรุงการดำเนินงานของห้องสมุดโรงเรียน อย่างมีความรู้ความเข้าใจ มีทักษะปฏิบัติ และมีเจตคติที่ดีในการปฏิบัติงาน

2.2 สมรรถนะเรื่องการบริหารบุคคล หมายถึง ความสามารถในการจัดทำแผนพัฒนาบุคลากร การพัฒนาบุคลากรอย่างเหมาะสม การจัดงานตามความรู้ความสามารถของบุคลากร และการประเมินผลงานของบุคลากร อย่างมีความรู้ความเข้าใจ มีทักษะปฏิบัติ และมีเจตคติที่ดีในการปฏิบัติงาน

2.3 สมรรถนะเรื่องงบประมาณ หมายถึง ความสามารถในการจัดหาและการจัดทำงบประมาณ การนำเสนอโครงการเพื่อให้ได้มาซึ่งงบประมาณ และการติดตามผลการใช้งบประมาณ อย่างมีความรู้ความเข้าใจ มีทักษะปฏิบัติ และมีเจตคติที่ดีในการปฏิบัติงาน

2.4 สมรรถนะเรื่องการประชาสัมพันธ์ หมายถึง ความสามารถในการจัดทำแผนการประชาสัมพันธ์เชิงรุก การเลือกรูปแบบและการเลือกสื่อที่เหมาะสมเพื่อการประชาสัมพันธ์ การประเมินผลการประชาสัมพันธ์ การประสานงานและสร้างความร่วมมือกับบุคคล หน่วยงาน หรือสถาบันการศึกษาในการดำเนินงานห้องสมุด อย่างมีความรู้ความเข้าใจ มีทักษะปฏิบัติ และมีเจตคติที่ดีในการปฏิบัติงาน

2.5 สมรรถนะเรื่องการประกันคุณภาพ หมายถึง ความสามารถในการวางแผนการประกันคุณภาพ การดำเนินการประกันคุณภาพ และการนำผลการประกันคุณภาพมาใช้ในการพัฒนางานของห้องสมุด อย่างมีความรู้ความเข้าใจ มีทักษะปฏิบัติ และมีเจตคติที่ดีในการปฏิบัติงาน

3. สมรรถนะด้านการจัดการศึกษาและพัฒนาแหล่งสนับสนุนการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

หมายถึง ความสามารถในการด้านการเรียนการสอน มีความรู้ด้านการจัดทำโครงการต่าง ๆ ของห้องสมุดให้สอดคล้องกับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ความรู้เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ รวมทั้งการจัดบริการห้องสมุดที่สอดคล้องกับการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง การพัฒนาครู นักเรียนและบุคลากรของ

โรงเรียนเกี่ยวกับการใช้งานห้องสมุดเพื่อการเรียนรู้ อย่างมีความรู้ความเข้าใจ มีทักษะปฏิบัติ และมีเจตคติที่ดีในการปฏิบัติงาน ประกอบด้วยสมรรถนะย่อย 3 ด้าน ได้แก่

3.1 สมรรถนะเรื่องการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง หมายถึง ความสามารถในการร่วมออกแบบหลักสูตร โดยเชื่อมโยงงานบริการ และงานกิจกรรมของห้องสมุด เข้ากับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง รวมถึงการส่งเสริมการใช้ห้องสมุดให้แก่ ครู นักเรียนและบุคลากรของโรงเรียน อย่างมีความรู้ความเข้าใจ มีทักษะปฏิบัติ และมีเจตคติที่ดีในการปฏิบัติงาน

3.2 สมรรถนะเรื่องการจัดทำโครงการ หมายถึง ความสามารถในการจัดทำโครงการต่างๆ ของห้องสมุด รวมถึงการบูรณาการโครงการต่าง ๆ ของห้องสมุดกับการเรียนการสอนเพื่อทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตัวเอง อย่างมีความรู้ความเข้าใจ มีทักษะปฏิบัติ และมีเจตคติที่ดีในการปฏิบัติงาน

3.3 สมรรถนะเรื่องการจัดกิจกรรม หมายถึง ความสามารถในการวิเคราะห์ พฤติกรรมการค้นหารายสนเทศและความสนใจของผู้ใช้ เพื่อช่วยเหลือในการใช้ทรัพยากรสารสนเทศ การส่งเสริมทักษะการรู้สารสนเทศ การจัดกิจกรรมห้องสมุดและกิจกรรมส่งเสริมการอ่านที่เชื่อมโยงกับการเรียนการสอน รวมทั้งการส่งเสริมการใช้ห้องสมุดและบริการสารสนเทศ ด้วยวิธีการต่าง ๆ อย่างมีความรู้ความเข้าใจ มีทักษะปฏิบัติ และมีเจตคติที่ดีในการปฏิบัติงาน

4. สมรรถนะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ

หมายถึง ความสามารถในการใช้คอมพิวเตอร์ในงานห้องสมุด มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ การลงรายการทรัพยากรสารสนเทศตามมาตรฐานสากลด้วยระบบคอมพิวเตอร์ การใช้อินเทอร์เน็ตในงานที่รับผิดชอบอย่างมีความรู้ความเข้าใจ มีทักษะปฏิบัติ และมีเจตคติที่ดีในการปฏิบัติงาน ประกอบด้วยสมรรถนะย่อย 3 ด้าน ได้แก่

4.1 สมรรถนะเรื่องการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ หมายถึง ความสามารถในการใช้คอมพิวเตอร์และโปรแกรมสำเร็จรูปในการปฏิบัติงาน การสร้างมัลติมีเดียเพื่อสนับสนุนการเรียนการสอน การจัดทำฐานข้อมูลและเว็บไซต์ห้องสมุด อย่างมีความรู้ความเข้าใจ มีทักษะปฏิบัติ และมีเจตคติที่ดีในการปฏิบัติงาน

4.2 สมรรถนะเรื่องการลงรายการทรัพยากรสารสนเทศ หมายถึง ความสามารถในการลงรายการทรัพยากรสารสนเทศด้วยระบบคอมพิวเตอร์ ตลอดจนการใช้เทคโนโลยีในการจัดเก็บและสืบค้นทรัพยากรสารสนเทศ อย่างมีความรู้ความเข้าใจ มีทักษะปฏิบัติ และมีเจตคติที่ดีในการปฏิบัติงาน

4.3 สมรรถนะเรื่องการใช้อินเทอร์เน็ต หมายถึง ความสามารถในการสืบค้นข้อมูลจากแหล่งสารสนเทศทางอินเทอร์เน็ตและการใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อสนับสนุนกิจกรรมการเรียนการสอน อย่างมีความรู้ความเข้าใจ มีทักษะปฏิบัติ และมีเจตคติที่ดีในการปฏิบัติงาน

สมรรถนะในการปฏิบัติงานของครูบรรณารักษ์นั้น ได้รับความสนใจและมีการกล่าวถึงกันมากขึ้นในปัจจุบัน เนื่องจากการที่โรงเรียนเป็นส่วนสำคัญในการปลูกฝังนิสัยรักการอ่าน รักการค้นคว้าให้แก่นักเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคที่ข้อมูลหรือสารสนเทศมีความหลากหลายมากขึ้น ผู้เรียนสามารถเข้าถึงความรู้ได้โดยไม่จำกัดเวลาและสถานที่ ดังนั้น ครูบรรณารักษ์จึงมีบทบาทสำคัญในการแนะนำหรือสอนการใช้สารสนเทศอย่างมีวิจารณญาณ ดังจะเห็นได้จากการที่หน่วยงาน สมาคมวิชาชีพห้องสมุดในต่างประเทศ อาทิ องค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization : UNESCO) สหพันธ์นานาชาติแห่งสถาบันและสมาคมห้องสมุด (International Federation of Library Association : IFLA) สมาคมครูบรรณารักษ์แห่งประเทศไทยแคนาดา (Association for Teacher librarianship in Canada) สมาคมห้องสมุดและศูนย์สารสนเทศแห่งประเทศไทยออสเตรเลีย (Australian Library and Information Association หรือ ALIA) และสมาคมห้องสมุดโรงเรียนแห่งประเทศไทยออสเตรเลีย (Australian School Library Association หรือ ASL) ได้กำหนดสมรรถนะวิชาชีพครูบรรณารักษ์ให้สอดคล้องกับบริบทของสังคมนั้น ๆ สำหรับในประเทศไทย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ได้พัฒนามาตรฐานและตัวบ่งชี้เพื่อการพัฒนาคุณภาพห้องสมุดโรงเรียนในประเทศไทยโดยระบุสมรรถนะของบรรณารักษ์ในมาตรฐานด้านครูหรือนุเคราะห์ทำหน้าที่บรรณารักษ์ในห้องสมุดโรงเรียนว่าจะต้องมีสมรรถนะด้านการบริหารงานห้องสมุด งานเทคนิค งานบริการ การจัดกิจกรรม รวมทั้งมีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องด้วย

จากการศึกษาเอกสาร รวมทั้งงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสมรรถนะวิชาชีพที่จำเป็นสำหรับครูบรรณารักษ์ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางพบว่างานห้องสมุดโรงเรียนถือเป็นงานทางวิชาการ ซึ่งอาจจะประกอบด้วย งานบริหาร งานเทคนิค งานบริการและกิจกรรม งานสนับสนุนการเรียนการสอน งานกิจการนักเรียน และการสอนรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับห้องสมุด ทั้งนี้ การแบ่งงานดังกล่าวไม่มีกฎเกณฑ์ที่แน่นอนขึ้นอยู่กับความพร้อมของบุคลากรและขนาดของโรงเรียน ซึ่งจะเห็นได้ว่าขอบเขตงานที่ครูบรรณารักษ์ต้องรับผิดชอบไม่ได้อยู่แค่ในห้องสมุดเท่านั้น แต่บทบาทของครูบรรณารักษ์ยังหมายรวมถึงการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านและการส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยวิธีการต่าง ๆ ด้วย ดังนั้น สมรรถนะที่จำเป็นและที่ครูบรรณารักษ์พึงมีไม่ได้มีเพียงแค่การดูแลบริหารจัดการงานห้องสมุดแต่เพียงอย่างเดียว ความรับผิดชอบของบรรณารักษ์ในปัจจุบันเริ่มมี

ความซับซ้อนมากยิ่งขึ้นอันเป็นผลมาจากตัวผู้ใช้ สมรรถนะของครูบรรณารักษ์อาจจะต้องหมายรวมถึงความสามารถในการจัดการศึกษาและส่งเสริมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางซึ่งเปลี่ยนแปลงไปตามลักษณะของผู้ใช้บริการ โดยผู้ใช้ห้องสมุดในบริบทของห้องสมุดโรงเรียนคือนักเรียน ทั้งนี้หากลักษณะของนักเรียนมีความแตกต่างกัน อาทิ นักเรียนแต่ละระดับชั้นหรือแต่ละแผนการเรียน ก็อาจจะส่งผลทำให้ความต้องการและลักษณะการใช้สารสนเทศที่แตกต่างกันตามไปด้วย ดังนั้นครูบรรณารักษ์จึงควรที่จะมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องนี้เพื่อที่จะได้จัดหาหนังสือเพื่อการเรียนรู้ ตลอดจนการออกแบบจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับผู้ใช้หรือผู้เรียน นอกจากนี้ในปัจจุบันเทคโนโลยีสารสนเทศยังได้เข้ามามีบทบาทต่อการดำเนินงานของห้องสมุดมากขึ้น อันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงของสื่อที่ใช้ในการจัดเก็บสารสนเทศที่มีการเปลี่ยนจากกระดาษมาเป็นสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ดังนั้น ในปัจจุบันห้องสมุดโรงเรียนเกือบทุกแห่งได้มีการนำเอาเทคโนโลยีสารสนเทศและคอมพิวเตอร์มาช่วยอำนวยความสะดวกในการบริหารจัดการงานห้องสมุด รวมทั้งการสืบค้นสารสนเทศในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ จึงส่งผลให้ครูบรรณารักษ์ที่ปฏิบัติงานในห้องสมุดโรงเรียนจะต้องมีสมรรถนะในด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ รวมทั้งมีความรู้ความเข้าใจในการทำงานในองค์กรรูปแบบใหม่ เช่น การทำงานเป็นทีม การแบ่งงานกันทำ ฯลฯ ตลอดจนมีการปรับตัวตามการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก เช่น การเป็นประชาคมอาเซียน การเปลี่ยนแปลงของโลกในศตวรรษที่ 21 นโยบายไทยแลนด์ 4.0 เป็นต้น เพื่อที่จะได้ปรับปรุงและพัฒนาบริการ และการจัดหาสื่อการเรียนรู้ของห้องสมุดโรงเรียนให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมไทยและสังคมโลก

ตอนที่ 2 สมรรถนะวิชาชีพที่ต้องการพัฒนาของครูบรรณารักษ์เพื่อส่งเสริมนโยบายการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

การศึกษาสมรรถนะวิชาชีพที่ต้องการพัฒนาของครูบรรณารักษ์เพื่อส่งเสริมนโยบายการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ข้อมูลในส่วนนี้แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ประกอบด้วย ข้อมูลทั่วไปของครูบรรณารักษ์ที่ตอบแบบสอบถาม สมรรถนะที่ต้องการพัฒนาของครูบรรณารักษ์ที่ส่งเสริมนโยบายการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง รวมทั้งข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

2.1 ข้อมูลทั่วไปของครูบรรณารักษ์ที่ตอบแบบสอบถาม

สำหรับข้อมูลทั่วไปของครูบรรณารักษ์ที่ตอบแบบสอบถามจะครอบคลุมเกี่ยวกับ เพศ อายุ และวุฒิการศึกษาสูงสุดของผู้ตอบแบบสอบถาม ตลอดจนประสบการณ์ในการทำงานโรงเรียน ประสบการณ์ในการปฏิบัติงานตำแหน่งครูบรรณารักษ์/ คู่มือห้องสมุด รวมทั้งการศึกษาทางด้านบรรณารักษศาสตร์/ สารสนเทศศาสตร์ การได้รับการอบรมหรือการพัฒนาความรู้เกี่ยวกับ

การบริหารจัดการห้องสมุด กลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ผู้ตอบแบบสอบถามได้รับมอบหมายให้สอน ช่วงชั้นและจำนวนนักเรียนในโรงเรียนที่ผู้ตอบแบบสอบถามปฏิบัติงาน ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ครูบรรณารักษ์ที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุระหว่าง 30-39 ปี มีวุฒิ การศึกษาสูงสุดในระดับปริญญาตรีซึ่งจบการศึกษาในสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสาขาวิชา ภาษาไทยเป็นจำนวนเท่ากัน โดยมีประสบการณ์ในการทำงานตั้งแต่ 0-5 ปี และมีประสบการณ์ใน การปฏิบัติงานตำแหน่งครูบรรณารักษ์/ ดูแลห้องสมุดตั้งแต่ 0-5 ปี เช่นเดียวกัน แต่อย่างไรก็ตามผู้ที่ ได้รับมอบหมายจากผู้บริหารโรงเรียนให้ทำหน้าที่รับผิดชอบดูแลและปฏิบัติงานห้องสมุดนั้น ไม่ได้ จบการศึกษาทางด้านบรรณารักษศาสตร์/ สารสนเทศศาสตร์มาโดยตรง แต่เคยได้รับการอบรมหรือ การพัฒนาความรู้เกี่ยวกับการบริหารจัดการห้องสมุดมา นอกจากนี้ครูที่ได้รับมอบหมายให้สอนใน กลุ่มสาระภาษาไทย มีช่วงชั้นประถมศึกษาตอนต้นที่มีจำนวนนักเรียนระหว่าง 201-400 คน จะเห็น ได้ว่าโรงเรียนส่วนใหญ่มักมอบหมายหน้าที่ให้ครูผู้หญิงรับผิดชอบดูแลและปฏิบัติงานห้องสมุด อาจเป็นเพราะว่างานบรรณารักษ์เป็นงานที่ค่อนข้างละเอียด ต้องอาศัยความเอาใจใส่และความ รับผิดชอบค่อนข้างสูง ดังนั้น ผู้บริหารโรงเรียนอาจมองว่าเป็นงานที่เหมาะสมสำหรับครูผู้หญิง มากกว่าครูผู้ชาย ทั้งนี้ งานดังกล่าวมักถูกมอบหมายให้กับครูที่เข้าบรรจุใหม่ซึ่งสอดคล้องกับ งานวิจัยของภรณ์ วิเศษวรกุล (2554) ที่พบว่าครูบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนในเขตภาคกลาง 7 จังหวัดส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีประสบการณ์ทำงานในตำแหน่งบรรณารักษ์ไม่เกิน 10 ปี แต่อย่างไรก็ตามครูผู้ที่ได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่รับผิดชอบดูแลห้องสมุดส่วนใหญ่ไม่ได้จบ การศึกษาในสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์โดยตรง เนื่องจากทางโรงเรียนไม่มีตำแหน่งครู บรรณารักษ์จึงมอบหมายให้ครูที่เป็นผู้สอนสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ มาปฏิบัติงานห้องสมุด ซึ่ง โดยมากแล้วมักเป็นครูที่รับผิดชอบสอนสาระการเรียนรู้ภาษาไทย เนื่องจากเป็นสาระการเรียนรู้ที่ ต้องสอนเกี่ยวกับการอ่านและการเขียนซึ่งจำเป็นต้องใช้ห้องสมุดเป็นแหล่งการเรียนรู้ ดังนั้นเมื่อไม่ มีความรู้เกี่ยวกับการดูแลและบริหารจัดการงานห้องสมุด ครูผู้ที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติงานใน หน้าที่ดังกล่าวจึงต้องแสวงหาความรู้ด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น การศึกษาคูงานห้องสมุดและศูนย์ สารสนเทศต่าง ๆ การเข้าอบรม ประชุม สัมมนาทางบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ ซึ่งเป็นวิธีการพัฒนาความรู้ที่ไม่ต้องใช้เวลามากนัก ดังงานวิจัยของภรณ์ วิเศษวรกุล (2554) ที่พบว่า ครูบรรณารักษ์ที่มีประสบการณ์การทำหน้าที่ครูบรรณารักษ์ไม่เกิน 10 ปี มีความต้องการเพิ่มพูน ความรู้ทางบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ในรูปแบบต่าง ๆ มากกว่าครูบรรณารักษ์ที่มี ประสบการณ์การทำหน้าที่ครูบรรณารักษ์ 10 – 20 ปี ทั้งนี้ งานวิจัยของเทอดศักดิ์ ไม่ทำทอง (2542) ได้ศึกษาความต้องการการศึกษาต่อเนื่องของครูบรรณารักษ์ในโรงเรียนโครงการขยายโอกาสทาง การศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า ครูบรรณารักษ์ต้องการเข้าร่วมกิจกรรม

การศึกษาต่อเนื่องแบบไม่เป็นทางการมากกว่ากิจกรรมการศึกษาต่อเนื่องแบบเป็นทางการ ดังนั้น การจัดอบรมระยะสั้นเพื่อพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพครูบรรณารักษ์จึงเป็นอีกทางเลือกหนึ่งสำหรับครู กลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่ได้รับมอบหมายจากผู้บริหารให้ดูแลและบริหารจัดการงานห้องสมุด เนื่องจากเป็นวิธีการในการพัฒนาตนเองที่ไม่เสียเวลามากเท่ากับการศึกษาต่อทาง

บรรณารักษศาสตร์และสารานเทศศาสตร์ แต่อย่างไรก็ตาม หากจะให้การดำเนินงานห้องสมุด โรงเรียนบรรลุผลและมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารโรงเรียนควรเข้าใจในขั้นตอนและกระบวนการทำงานของห้องสมุดว่าเป็นงานที่ต้องใส่ใจและใช้เวลาเนื่องจากมีรายละเอียดมากในการดำเนินการ ทั้งการคัดเลือกและจัดหา การจัดหมวดหมู่และการลงรายการทรัพยากรสารสนเทศและสื่อการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านและการใช้ห้องสมุด ฯลฯ ดังนั้น หากมอบหมายให้ครูท่านใดมา ดูแลและบริหารจัดการงานห้องสมุดแล้วอาจจะต้องมีการลดภาระงานในส่วนอื่นๆ ลง หรือไม่ควรร โยกย้ายครูผู้ดูแลและบริหารจัดการงานห้องสมุดบ่อยเนื่องจากการทำงานจะขาดความต่อเนื่อง ทำให้ผลการดำเนินงานของห้องสมุดโรงเรียนนั้น ๆ ไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร

2.2 สมรรถนะที่ต้องการพัฒนาของครูบรรณารักษ์ที่ส่งเสริมนโยบายการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

การนำเสนอข้อมูลในตอนนี้เป็นการนำเสนอเกี่ยวกับสมรรถนะที่ต้องการพัฒนาของครู บรรณารักษ์ที่ส่งเสริมนโยบายการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางโดยจำแนกออกเป็น

4 สมรรถนะ ได้แก่ 1) สมรรถนะด้านบรรณารักษศาสตร์และสารานเทศศาสตร์ 2) สมรรถนะด้านการบริหารจัดการห้องสมุด 3) สมรรถนะด้านการจัดการศึกษาและพัฒนาแหล่งสนับสนุนการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง 4) สมรรถนะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ครูบรรณารักษ์ต้องการพัฒนาสมรรถนะที่ส่งเสริมนโยบายการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็น ศูนย์กลางในระดับมาก (4.02¹) ซึ่งสมรรถนะในด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการจัดการศึกษาและ พัฒนาแหล่งสนับสนุนการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (4.13) รองลงมา คือ ด้านการบริหาร จัดการห้องสมุด (4.04) ด้านบรรณารักษศาสตร์และสารานเทศศาสตร์ (4.03) และ ด้านเทคโนโลยี สารสนเทศ (3.87) ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะในการปฏิบัติงานในโรงเรียนนั้นการมีความรู้ ความสามารถและทักษะปฏิบัติด้านการเรียนการสอน ตลอดจนการจัดทำโครงการต่าง ๆ ของ ห้องสมุดให้สอดคล้องกับการจัดการเรียนการสอน และการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนใน โรงเรียนและบุคลากรอื่น ๆ ของโรงเรียนเกี่ยวกับการใช้ห้องสมุดเพื่อการเรียนรู้เป็นสิ่งสำคัญที่ ได้รับการมอบหมายให้เป็นผู้ปฏิบัติงานในการดูแลและรับผิดชอบห้องสมุดจะต้องปฏิบัติตามกฏกัน

¹ ตัวเลขในวงเล็บ คือ ค่ามัชฌิมเลขคณิต หรือ ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$)

ไปกับการสอนในสาระการเรียนรู้ที่ตนเองรับผิดชอบอยู่แล้ว สำหรับสมรรถนะด้านการบริหารจัดการห้องสมุดและด้านบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์นั้นครูบรรณารักษ์ต้องการพัฒนาในระดับมากเช่นเดียวกันและค่าคะแนนอยู่ในระดับที่ใกล้เคียงกัน เนื่องจากสมรรถนะทั้ง 2 ด้าน ซึ่งประกอบด้วยการมีความรู้ความสามารถและทักษะปฏิบัติด้านทรัพยากรสารสนเทศ การจัดการสารสนเทศ การเข้าถึงสารสนเทศ การให้บริการสารสนเทศ ตลอดจนการมีความรู้ความสามารถและทักษะปฏิบัติด้านทรัพยากรสารสนเทศ การจัดการสารสนเทศ การเข้าถึงสารสนเทศ และการให้บริการสารสนเทศ ล้วนเป็นสมรรถนะที่สำคัญที่ครูบรรณารักษ์จะต้องมีเพื่อให้การบริหารจัดการงานต่าง ๆ ของห้องสมุดโรงเรียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ดังงานวิจัยของภรณี วิเศษวรกุล (2554) ที่พบว่าครูบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคกลาง 7 จังหวัดมีความต้องการเพิ่มพูนเนื้อหาความรู้ทางบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์อยู่ในระดับมาก ซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับงานวิจัยของอับดุลเลาะห์ (Abdullah, 1998) ที่แสดงให้เห็นว่าครูบรรณารักษ์และนักวิชาการศึกษาในประเทศมาเลเซียเห็นว่าครูบรรณารักษ์ควรมีสมรรถนะด้านบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์มากที่สุด

2.2.1 สมรรถนะด้านบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์

ครูบรรณารักษ์ต้องการพัฒนาสมรรถนะที่ส่งเสริมนโยบายการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางในด้านบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์โดยรวมในระดับมาก (4.03) ซึ่งสมรรถนะในเรื่องที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ เรื่องการจัดการบริการและกิจกรรมของห้องสมุด (4.14) รองลงมา คือ เรื่องการจัดการทรัพยากรสารสนเทศ (4.07) และสมรรถนะด้านบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์เรื่องที่มีค่าเฉลี่ยเป็นลำดับสุดท้ายคือ เรื่องการจัดการการเข้าถึงสารสนเทศ (3.89) เนื่องจากห้องสมุดโรงเรียนเป็นแหล่งปลูกฝังนิสัยรักการอ่านและการเรียนรู้ ดังนั้นห้องสมุดจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการจัดกิจกรรมที่หลากหลายเพื่อตอบสนองความต้องการของนักเรียนกลุ่มต่าง ๆ นอกจากนี้กิจกรรมของห้องสมุดยังต้องจัดอย่างสม่ำเสมอหมุนเวียนกันไปตามเทศกาลและประเพณี วันสำคัญทางราชการ เมื่อมีข่าวหรือเหตุการณ์ วาระสำคัญต่าง ๆ เช่น วันสุนทรภู่ วันแม่ วันพ่อ วันลอยกระทง วันวาเลนไทน์ ฯลฯ เพื่อกระตุ้นความสนใจและเชิญชวนให้นักเรียนใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์โดยการแสวงหาความรู้และร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของห้องสมุด ดังนั้นสมรรถนะของครูบรรณารักษ์ที่สำคัญจึงเป็นเรื่องการจัดการบริการและกิจกรรมของห้องสมุด เป็นไปในทิศทางเดียวกันกับงานวิจัยของภรณี วิเศษวรกุล (2554) ที่พบว่าความรู้ 1 ใน 3 อันดับแรกที่ครูบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคกลาง 7 จังหวัด มีความต้องการในการพัฒนามากที่สุด คือ การจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านส่งเสริมการใช้ห้องสมุด สำหรับสมรรถนะเรื่องการจัดการทรัพยากรสารสนเทศซึ่งประกอบด้วยการคัดเลือกและจัดหาทรัพยากรสารสนเทศ การวิเคราะห์

หมวดหมู่และการลงรายการทรัพยากรสารสนเทศเพื่อการสืบค้น รวมถึงการคัดออกและการอนุรักษ์ทรัพยากรสารสนเทศของห้องสมุด ซึ่งสมรรถนะนี้ถือเป็นหัวใจสำคัญของงานห้องสมุดโรงเรียน เนื่องจากในปัจจุบันห้องสมุดได้รับงบประมาณที่จำกัดซึ่งสวนทางกับราคาของทรัพยากรสารสนเทศและสื่อการเรียนรู้ที่มีราคาสูงขึ้นเรื่อย ๆ และการที่ห้องสมุดจะมีทรัพยากรสารสนเทศและสื่อการเรียนรู้ที่ตอบสนองความต้องการที่หลากหลายของนักเรียน จำเป็นต้องอาศัยความรู้และทักษะของครูบรรณารักษ์ในด้านจัดการทรัพยากรสารสนเทศในการคัดเลือกทรัพยากรสารสนเทศและสื่อการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ เหมาะกับงบประมาณที่มีและตรงกับความต้องการของนักเรียน และเมื่อได้รับทรัพยากรสารสนเทศและสื่อการเรียนรู้แล้วขั้นตอนที่มีความสำคัญไม่แพ้กันคือการจัดระบบทรัพยากรสารสนเทศและสื่อการเรียนรู้ให้ผู้ใช้งานสามารถสืบค้นและใช้งานได้ง่าย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอับดุลละห์ (1998) ที่ศึกษาสมรรถนะสำหรับครูบรรณารักษ์ในประเทศมาเลเซียตามความคิดเห็นของครูบรรณารักษ์ นักวิชาการด้านห้องสมุด และนักวิชาการการศึกษา พบว่าครูบรรณารักษ์และนักวิชาการศึกษาเห็นว่าครูบรรณารักษ์ควรมีสมรรถนะด้านบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์มากที่สุด ได้แก่ การพัฒนาทรัพยากรสารสนเทศ และครูบรรณารักษ์ในประเทศมาเลเซียเห็นว่าทักษะที่จำเป็นสำหรับครูบรรณารักษ์ ได้แก่ ทักษะการจัดการทรัพยากรสารสนเทศ การทำรายการทรัพยากรสารสนเทศ ส่วนสมรรถนะเรื่องการจัดการการเข้าถึงสารสนเทศสำหรับห้องสมุดโรงเรียนนั้นจะมีความสำคัญต่อครูบรรณารักษ์สำหรับห้องสมุดโรงเรียนขนาดใหญ่ แต่ห้องสมุดในโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็กนั้นอาจจะยังไม่จำเป็นมากนัก ทั้งนี้เพราะจำนวนทรัพยากรสารสนเทศและสื่อการเรียนรู้ในห้องสมุดโรงเรียนดังกล่าวมีจำนวนไม่มาก การจัดหมวดหมู่ทรัพยากรสารสนเทศและสื่อการเรียนรู้ก็ใช้ระบบที่ง่าย เช่น การติดแถบสีซึ่งไม่ยากต่อความเข้าใจและการใช้งานของผู้ใช้

หากพิจารณารายละเอียดสมรรถนะด้านบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์โดยแยกเป็นเรื่อง ๆ นั้นพบว่าในเรื่องของการจัดการบริการและกิจกรรมของห้องสมุดที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 2 อันดับแรก ได้แก่ สามารถนำหลักการจัดสภาพแวดล้อมในห้องสมุดไปจัดห้องสมุดให้มีบรรยากาศที่น่าเข้าใช้บริการได้ และสามารถจัดสภาพแวดล้อมในห้องสมุดให้เอื้อต่อการเรียนรู้และการศึกษาค้นคว้าได้ เนื่องจากการสร้างบรรยากาศภายในห้องสมุดให้สวยงามน่าเข้าใช้บริการและมีความผ่อนคลายจะเป็นสิ่งที่ดึงดูดนักเรียนให้เข้ามาทำกิจกรรมในห้องสมุดซึ่งอาจนำไปสู่การเรียนรู้และการศึกษาค้นคว้าของนักเรียนได้ ในส่วนของเรื่องการจัดการทรัพยากรสารสนเทศที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 2 อันดับแรก คือ สามารถนำความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประเภทของทรัพยากรสารสนเทศไปจัดเตรียมสื่อการเรียนรู้เพื่อให้บริการในห้องสมุดได้ และสามารถเลือกและจัดหาทรัพยากรสารสนเทศให้พร้อมสำหรับให้บริการในห้องสมุดได้ เพราะครูบรรณารักษ์ต้องรู้จัก

คัดเลือกและจัดหาทรัพยากรสารสนเทศและสื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับนักเรียนเข้ามาให้บริการในห้องสมุด รวมทั้งนำทรัพยากรสารสนเทศที่มีอยู่ในห้องสมุดมาสร้างกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ ตลอดจนแนะนำสื่อเหล่านั้นแก่ครูสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ เพื่อนำไปใช้ในการเรียนการสอนที่รับผิดชอบได้ สำหรับเรื่องการจัดการการเข้าถึงสารสนเทศที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 2 อันดับแรก ได้แก่ สามารถพัฒนาระบบยืม-คืนทรัพยากรสารสนเทศและระบบหนังสือสำรองเพื่อการเรียนได้อย่างเหมาะสม และสามารถสร้างความสัมพันธ์กับห้องสมุด แหล่งสารสนเทศและเครือข่ายต่าง ๆ เพื่อการร่วมมือแลกเปลี่ยนสารสนเทศให้กว้างขวางเพิ่มขึ้นได้ เนื่องจากงานบริการยืม-คืนของห้องสมุดโรงเรียนเป็นงานที่มีอัตราการใช้บริการสูง แต่หากเป็นห้องสมุดโรงเรียนขนาดใหญ่ที่มีนักเรียนและทรัพยากรสารสนเทศและสื่อการเรียนรู้จำนวนมาก การบริหารจัดการงานดังกล่าวจะมีความยุ่งยาก ถ้าครูบรรณารักษ์สามารถพัฒนาระบบยืม-คืนทรัพยากรสารสนเทศและระบบหนังสือสำรองเพื่อการเรียนได้อย่างเหมาะสมก็จะช่วยส่งเสริมให้การดำเนินงานของห้องสมุดมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ในเรื่องของการสร้างเครือข่ายและความสัมพันธ์ระหว่างห้องสมุดจะนำไปสู่การแลกเปลี่ยนทรัพยากรสารสนเทศซึ่งเป็นวิธีการหนึ่งที่จะทำให้ห้องสมุดโรงเรียนได้รับทรัพยากรสารสนเทศและสื่อการเรียนรู้ที่ต้องการภายใต้ภาวะที่งบประมาณของห้องสมุดที่ถูกจำกัด

2.2.2 สมรรถนะด้านการบริหารจัดการห้องสมุด

ครูบรรณารักษ์ต้องการพัฒนาสมรรถนะที่ส่งเสริมนโยบายการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางในด้านการบริหารจัดการห้องสมุดโดยรวมในระดับมาก (4.04) ซึ่งสมรรถนะในเรื่องที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ เรื่องการกำหนดนโยบาย (4.08) รองลงมา คือ เรื่องการประกันคุณภาพ (4.07) และสมรรถนะด้านการบริหารจัดการห้องสมุดเรื่องที่มีค่าเฉลี่ยเป็นลำดับสุดท้ายคือ เรื่องการประชาสัมพันธ์ (4.00) เนื่องจากการกำหนดนโยบายถือเป็นแนวทางในการดำเนินงานต่าง ๆ ของห้องสมุดเพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ วิสัยทัศน์และพันธกิจที่วางไว้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการดำเนินงานของห้องสมุดให้เป็นไปตามมาตรฐานและเกณฑ์การประกันคุณภาพการศึกษา เพราะผลการดำเนินงานของห้องสมุดนั้นเป็นปัจจัยส่วนหนึ่งที่ส่งผลต่อการประเมินการดำเนินงานของโรงเรียน ดังนั้นหากครูบรรณารักษ์ได้รับการส่งเสริมสมรรถนะเรื่องการกำหนดนโยบายและการประกันคุณภาพ จะทำให้การดำเนินงานของห้องสมุดมีประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่งเป็นในทิศทางเดียวกันกับงานวิจัยของภรณ์ วิเศษวรกุล (2554) ที่พบว่าความรู้ 2 ใน 3 อันดับแรกที่ครูบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคกลาง 7 จังหวัด มีความต้องการในการพัฒนามากที่สุด คือ แนวทางการดำเนินงานห้องสมุดให้สอดคล้องกับนโยบายห้องสมุด 3 ดี ของกระทรวงศึกษาธิการ แนวทางการดำเนินงานห้องสมุดให้สอดคล้องกับกับมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน นอกจากนี้สิ่งที่

สำคัญอีกประการหนึ่งคือการประชาสัมพันธ์กิจกรรม ทรัพยากรสารสนเทศและสื่อการเรียนรู้ที่ห้องสมุดมีให้บริการเพื่อให้กลุ่มเป้าหมายของห้องสมุดได้รับทราบและเป็นการเชิญชวนให้นักเรียนเข้ามาใช้บริการของห้องสมุดให้มากขึ้น

หากพิจารณารายละเอียดสมรรถนะด้านการบริหารจัดการห้องสมุดโดยแยกเป็นเรื่อง ๆ นั้นพบว่าในเรื่องของการกำหนดนโยบายที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 2 อันดับแรก ได้แก่ สามารถจัดทำระเบียบของห้องสมุดและสามารถจัดทำตารางการใช้ห้องสมุดที่ชัดเจนได้ รวมทั้งสามารถดำเนินการประเมินผลการดำเนินงานโครงการต่างๆ ของห้องสมุดอย่างเป็นระบบได้ และสามารถนำผลการประเมินไปใช้ในการจัดทำแผนประจำปีหรือแผนระยะยาวของห้องสมุดได้ ทั้งนี้เนื่องจากการบริหารห้องสมุดจะต้องมีแนวปฏิบัติที่ชัดเจน แต่ครูบรรณารักษ์ที่ได้รับมอบหมายให้มาปฏิบัติหน้าที่ดูแลและบริหารจัดการงานห้องสมุดซึ่งไม่ได้จบทางบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์มาโดยตรงอาจจะยังไม่ทราบขอบเขตของงานและระเบียบของห้องสมุด นอกจากนี้ในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของห้องสมุดจำเป็นต้องมีโครงการรองรับ เมื่อดำเนินกิจกรรมเสร็จสิ้นลงแล้วต้องมีการรายงานผลการดำเนินงานเพื่อสรุปสิ่งที่ได้ทำลงไปและใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนการดำเนินงานหรือปรับปรุงและพัฒนาโครงการต่อไปที่จะเกิดขึ้นในอนาคตซึ่งถือเป็นวงจรคุณภาพ (PDCA) ที่ครูบรรณารักษ์จะต้องปฏิบัติอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ สำหรับเรื่องการประกันคุณภาพที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 2 อันดับแรก คือ สามารถนำระบบการประกันคุณภาพมาใช้ในการดำเนินงานห้องสมุดได้ สามารถจัดทำตัวชี้วัดคุณภาพของห้องสมุดได้ อาจจะเป็นเพราะการประเมินคุณภาพการศึกษาเป็นประเมินการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการปฏิบัติงานของทุกฝ่ายในโรงเรียน เพื่อให้โรงเรียนมีการดำเนินงานมีคุณภาพอย่างสม่ำเสมอ เมื่อห้องสมุดโรงเรียนเป็นหน่วยงานที่จะต้องปฏิบัติงานเพื่อตอบสนองนโยบายและพันธกิจของโรงเรียนซึ่งหน้าที่ที่สำคัญประการหนึ่งคือการตรวจประเมินจากหน่วยงานภายนอกเพื่อเป็นการประกันคุณภาพการศึกษาดังนั้น การนำระบบการประกันคุณภาพมาใช้ในการดำเนินงานห้องสมุดและการจัดทำตัวชี้วัดคุณภาพของห้องสมุดจึงเป็นภารกิจสำคัญที่ครูบรรณารักษ์จะต้องรับผิดชอบ ในส่วนเรื่องการประชาสัมพันธ์ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 2 อันดับแรก ได้แก่ สามารถเลือกรูปแบบการประชาสัมพันธ์ในกิจกรรมต่างๆ ของห้องสมุดได้อย่างเหมาะสม สามารถพัฒนาปรับปรุงงานประชาสัมพันธ์ของห้องสมุดได้ เพราะการประชาสัมพันธ์นั้นเป็นการสร้างการรับรู้และความตระหนักของผู้ใช้เกี่ยวกับการค้นคว้าและการเรียนรู้ซึ่งปัจจุบันมีแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย และนักเรียนสามารถเข้าถึงได้

ทุกที่ทุกเวลา แต่อย่างไรก็ตามห้องสมุดก็ยังถือว่าเป็นแหล่งการเรียนรู้ที่มีความน่าเชื่อถือเพราะทรัพยากรสารสนเทศและสื่อการเรียนรู้ที่บรรณารักษ์จัดหาให้บริการในห้องสมุดล้วนแต่ได้รับการคัดเลือกมาแล้วอย่างดี ดังนั้น บรรณารักษ์จึงต้องมีสมรรถนะในการเลือกรูปแบบการประชาสัมพันธ์ในกิจกรรมต่าง ๆ ของห้องสมุดและพัฒนาปรับปรุงงานประชาสัมพันธ์ของห้องสมุดให้มีความแปลกใหม่และน่าสนใจเพื่อจูงใจให้ผู้ใช้เข้ามาใช้ห้องสมุดให้มากขึ้น

2.2.3 สมรรถนะด้านการจัดการศึกษาและพัฒนาแหล่งสนับสนุนการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

บรรณารักษ์ต้องการพัฒนาสมรรถนะที่ส่งเสริมนโยบายการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางในด้านการจัดการศึกษาและพัฒนาแหล่งสนับสนุนการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางโดยรวมในระดับมาก (4.13) ซึ่งสมรรถนะในเรื่องที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ เรื่องการจัดทำโครงการ (4.19) รองลงมา คือ เรื่องการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (4.11) และสมรรถนะด้านการจัดการศึกษาและพัฒนาแหล่งสนับสนุนการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เรื่องที่มีค่าเฉลี่ยเป็นลำดับสุดท้ายคือ เรื่องการจัดกิจกรรม (4.08) เนื่องจากการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของห้องสมุดทุกกิจกรรมจำเป็นต้องมีโครงการรองรับดังที่ได้กล่าวไปแล้วข้างต้นเพื่อกำหนดแผนงาน วัตถุประสงค์ขั้นตอนและรายละเอียดของกิจกรรม ผู้รับผิดชอบ รวมไปถึงงบประมาณที่จะต้องใช้จ่าย รวมไปถึงการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางซึ่งถือเป็นสมรรถนะที่สำคัญที่ครูทุกสาระการเรียนรู้พึงมี เพราะการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางหรือเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญนั้นเป็นวิธีการสำคัญที่สามารถสร้างและพัฒนาผู้เรียนให้เกิดคุณลักษณะต่าง ๆ ที่ต้องการในยุคโลกาภิวัตน์เนื่องจากการจัดการเรียนการสอนที่ให้ความสำคัญกับผู้เรียนส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักเรียนรู้ด้วยตนเอง เรียนในเรื่องที่สอดคล้องกับความสามารถและความต้องการของตนเองและได้พัฒนาศักยภาพของตนเองอย่างเต็มที่ ดังนั้นบรรณารักษ์จะต้องรู้จักกลุ่มเป้าหมายของตนเป็นอย่างดี รู้ลักษณะ ความชอบ หรือความสนใจของนักเรียนเหล่านั้น เพื่อที่จะได้ส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนได้อย่างเต็มที่และมีประสิทธิภาพ ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของกิตติพร เพชรพราว (2543) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่อง คุณลักษณะและทักษะพื้นฐานทางวิชาชีพบรรณารักษศาสตร์สำหรับบรรณารักษ์ในอนาคตพบว่า 1 ใน 7 พื้นฐานทางวิชาชีพบรรณารักษศาสตร์ในอนาคตนั้น คือ ด้านการสอนและการฝึกอบรม โดยประเด็นที่ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่ามีค่าเฉลี่ยที่สุด คือ มีทักษะในการถ่ายทอดความรู้ให้เหมาะสมกับผู้ให้บริการและผู้ร่วมงาน สำหรับเรื่องการจัดกิจกรรมนั้นถือเป็นสีส้มของห้องสมุดเพราะหากห้องสมุดโรงเรียนจัดหาทรัพยากรสารสนเทศและสื่อการเรียนรู้มาไว้ให้บริการในห้องสมุดแต่ไม่มี

การส่งเสริมการใช้หรือการประชาสัมพันธ์ ผู้ใช้ก็อาจจะไม่ทราบว่า มีทรัพยากรสารสนเทศและสื่อการเรียนรู้อะไรบ้าง อาจจะทำให้ทรัพยากรสารสนเทศและสื่อการเรียนรู้ที่จัดหามานั้น ไม่ได้ใช้ประโยชน์อย่างเต็มที่ ดังนั้นครูบรรณารักษ์จึงควรที่จะมีความคิดในการสร้างสรรค์กิจกรรมต่าง ๆ เพื่อสร้างสีสัน ความเคลื่อนไหว รวมทั้งเป็นการแนะนำทรัพยากรสารสนเทศและสื่อการเรียนรู้ที่ห้องสมุดมีอีกด้วย

หากพิจารณารายละเอียดสมรรถนะด้านการบริหารจัดการห้องสมุดโดยแยกเป็นเรื่อง ๆ นั้น พบว่าในเรื่องของการจัดทำโครงการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 2 อันดับแรก ได้แก่ สามารถจัดทำโครงการต่างๆ ของห้องสมุดให้สอดคล้องกับการจัดการเรียนการสอนและโครงการอื่น ๆ ของโรงเรียนเกี่ยวกับการศึกษาได้ เช่น ขุนนุญ การลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ เป็นต้น และสามารถสนับสนุนและร่วมมือกับกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะทำให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตัวเองได้ เนื่องจากการดำเนินงานของห้องสมุดมีความเกี่ยวพันกับการเรียนการสอนในสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ เพราะห้องสมุดเป็นแหล่งการเรียนรู้ที่ครูผู้สอนสามารถนำนักเรียนในรายวิชามาศึกษาค้นคว้าหรือใช้พื้นที่ของห้องสมุดจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้ ดังนั้น หากครูบรรณารักษ์มีสมรรถนะในการจัดทำโครงการต่าง ๆ ของห้องสมุดให้สอดคล้องกับการจัดการเรียนการสอนรวมทั้งส่งเสริมสนับสนุนให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตัวเองได้ จะทำให้ห้องสมุดบรรลุภารกิจเป็นแหล่งการเรียนรู้และสร้างแรงบันดาลใจเพื่อให้นักเรียนได้ค้นพบตัวเองอันจะนำไปสู่การพัฒนาหรือต่อยอดศักยภาพต่อไป สำหรับเรื่องการจัดจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 2 อันดับแรก ได้แก่ สามารถนำความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนและการจัดทำแผนการสอนมาใช้ได้ และสามารถนำความรู้เกี่ยวกับจิตวิทยาการเรียนรู้มาประยุกต์ใช้ในการจัดงานบริการ และงานกิจกรรมของห้องสมุดได้ เพราะแผนการสอนถือเป็นแนวทางสำหรับครูทุกคนกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่นำไปใช้ในการสอนนักเรียนโดยในแผนการสอนจะมีรายละเอียดเกี่ยวกับสาระสำคัญและจุดประสงค์ที่ต้องการให้นักเรียนได้เรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ การวัดผลประเมินผล สื่อและแหล่งการเรียนรู้ที่ใช้ในการเรียนการสอน ถึงแม้ว่าครูบรรณารักษ์จะได้รับมอบหมายให้เป็นผู้รับผิดชอบดูแลและบริหารจัดการงานห้องสมุดแต่ก็ยังคงต้องมีหน้าที่ในการสอนสาระการเรียนรู้ที่รับผิดชอบด้วย ดังนั้น ความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนและการจัดทำแผนการสอนจึงมีความสำคัญต่อครูทุกคนไม่เพียงเฉพาะแต่ครูบรรณารักษ์เท่านั้น สำหรับเรื่องจิตวิทยาการเรียนรู้ก็มีความสำคัญไม่แพ้กัน เพราะเป็นจิตวิทยาที่ใช้ในการถ่ายทอดความรู้ โดยหลักแล้วการเรียนรู้ของบุคคลจะเกิดขึ้นได้นั้นต้องเกิดจากพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างถาวรหรือเกิดจากการฝึกฝน ซึ่งกระบวนการเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้จากขั้นตอนต่าง ๆ ได้แก่ การตั้งใจจะรู้ การกำหนดวิธีปฏิบัติเพื่อให้รู้ การลงมือปฏิบัติและการได้รับผลประจักษ์ ซึ่งขั้นตอนแรกของการเรียนรู้ คือ การตั้งใจจะรู้ของนักเรียนนั้นต้องอาศัยการจูงใจจากผู้จัดสภาพ

การเรียนรู้โดยครูในรายวิชาต่าง ๆ จะต้องเข้าใจจิตวิทยาการเรียนรู้ของบุคคลเพื่อสร้างแรงจูงใจและกระตุ้นให้นักเรียนมีความตื่นรู้และตื่นตัวที่จะเรียนรู้ในเรื่องรานั้น ๆ จึงจะทำให้การเรียนรู้ประสบผลสำเร็จ ในส่วนเรื่องการจัดกิจกรรม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 2 อันดับแรก ได้แก่ สามารถจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านได้อย่างหลากหลาย สามารถแนะนำนักเรียนในด้านการอ่าน การฟัง การดู ให้เกิดความคุ้นเคยในทรัพยากรสารสนเทศประเภทต่าง ๆ ได้ และสามารถส่งเสริมให้ครูและนักเรียนมีส่วนร่วมในโครงการของห้องสมุดได้ เนื่องจากนักเรียนในโรงเรียนนั้นมีหลายช่วงชั้น ดังนั้นความสามารถในการอ่านและความสนใจของนักเรียนจึงมีความแตกต่างกันไป สำหรับการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านในห้องสมุดโรงเรียนมีจุดมุ่งหมายที่สำคัญ คือ เพื่อเข้าใจให้เด็กสนใจอ่านหนังสือ เพื่อสร้างความตระหนักให้เด็กเห็นความจำเป็นและความสำคัญของการอ่าน เพื่อส่งเสริมให้เด็กเริ่มหัดอ่านอ่านหนังสือออกและนำความรู้จากการอ่านไปใช้ประโยชน์จนเกิดความเข้าใจในเรื่องที่สนใจ การจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านและการใช้ห้องสมุดที่สอดคล้องกับความแตกต่างเหล่านี้จึงต้องมีความหลากหลายตามกลุ่มเป้าหมาย รวมทั้งกระตุ้นให้นักเรียนได้อ่าน ฟัง หรือดู เพื่อให้เกิดความคุ้นเคยในทรัพยากรสารสนเทศและสื่อการเรียนรู้ประเภทต่าง ๆ ที่มีอยู่ในห้องสมุด และส่งเสริมให้ครูและนักเรียนเห็นความสำคัญและมีส่วนร่วมในโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ ที่ห้องสมุดจัดขึ้นด้วย

2.2.4 สมรรถนะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ

ครูบรรณารักษ์ต้องการพัฒนาสมรรถนะที่ส่งเสริมนโยบายการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางในด้านเทคโนโลยีสารสนเทศโดยรวมในระดับมาก (4.13) ซึ่งสมรรถนะในเรื่องที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ เรื่องการใช้อินเทอร์เน็ต (3.97) รองลงมา คือ เรื่องการลงรายการทรัพยากรสารสนเทศ (3.84) และสมรรถนะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศเรื่องที่มีค่าเฉลี่ยเป็นลำดับสุดท้ายคือ เรื่องการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (3.79) ทั้งนี้เนื่องจากอินเทอร์เน็ตเป็นเครื่องมือสำคัญในการติดต่อสื่อสารกันในยุคปัจจุบัน และเข้ามามีบทบาทสำคัญในการทำงานในองค์กรต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งงานของห้องสมุดที่ต้องใช้อินเทอร์เน็ตในการเข้าถึงสารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์ หรือการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการประชาสัมพันธ์หรือแจ้งข่าวสารต่าง ๆ ของห้องสมุด มากไปกว่านั้นอินเทอร์เน็ตและเทคโนโลยีสารสนเทศยังเข้ามาเกี่ยวข้องกับกระบวนการทำงานงานของห้องสมุดในขั้นตอนต่างๆ ทั้งการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศ การวิเคราะห์และลงรายการทรัพยากรสารสนเทศ การสืบค้นสารสนเทศ งานเอกสาร งานสารบรรณ ฯลฯ อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ดังนั้นครูบรรณารักษ์จึงควรมีสมรรถนะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อที่จะสามารถปฏิบัติงานต่าง ๆ ในหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นไปในทิศทางเดียวกันกับงานวิจัยของอับดุลละห์ (1998) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่องสมรรถนะสำหรับครูบรรณารักษ์ในประเทศมาเลเซียตามความคิดเห็นของครู

บรรณารักษ์ นักวิชาการด้านห้องสมุด และนักวิชาการการศึกษา ซึ่งนักวิชาการด้านห้องสมุดเห็นว่า ครอบครับบรรณารักษ์ควรมีสมรรถนะด้านการใช้เทคโนโลยีในการดำเนินงานห้องสมุดในด้านต่าง ๆ ได้แก่ การจัดการทรัพยากรสารสนเทศ การพัฒนาทรัพยากรสารสนเทศ และการยืม - คืน เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพิมพา อินเบน กุลธิดา ท้วมสุข และจุฑารัตน์ ศรารณวงศ์ (2542) ที่ได้ศึกษาลักษณะงานและความรู้ความสามารถของบุคลากรผู้ให้บริการสารสนเทศในองค์การของ รัฐและเอกชนตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ซึ่งผู้บริหารเห็นว่าความรู้ความสามารถด้าน คอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีที่บุคลากรผู้ให้บริการสารสนเทศควรมีในระดับมาก ได้แก่ มีความรู้ และมีทักษะการใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ ใช้เครื่องมือที่ทันสมัยด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ เครื่องมือ สื่อสารต่าง ๆ และเครื่องมือที่ใช้ในสำนักงานได้ รู้จักวิธีใช้โปรแกรมสำเร็จรูปและประยุกต์ใช้กับ งานจัดการข้อมูลสารสนเทศที่รับผิดชอบได้ รวมทั้งจัดทำรายการบรรณานุกรมของทรัพยากร สารสนเทศด้วยระบบคอมพิวเตอร์ และการแนะนำ/ชี้แจงแหล่งสารสนเทศที่เกี่ยวกับเรื่องที่ ผู้ใช้บริการค้นคว้า รวมทั้งให้บริการสารสนเทศได้โดยใช้ระบบคอมพิวเตอร์ได้

หากพิจารณาเป็นรายละเอียดด้านเทคโนโลยีสารสนเทศโดยแยกเป็นเรื่อง ๆ ในเรื่องของ การใช้อินเทอร์เน็ตที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 2 อันดับแรก ได้แก่ สามารถใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อ สนับสนุนกิจกรรมการเรียนการสอนที่มีในหลักสูตรได้ และสามารถรับและส่งจดหมาย อิเล็กทรอนิกส์ได้ เพราะในปัจจุบันการติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคลผ่านช่องทางต่าง ๆ อินเทอร์เน็ต นั้นนับวันยิ่งทวีความสำคัญมากขึ้นเรื่อย ๆ ดังนั้น ครอบครับบรรณารักษ์ยุคใหม่จึงต้องมีสมรรถนะในเรื่อง ของใช้สื่อสังคมออนไลน์และการส่งจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อที่จะได้ใช้ทักษะดังกล่าวในการ ติดต่อผู้ใช้ห้องสมุดที่เป็นเครือข่าย หรือใช้ในการบริการ การประชาสัมพันธ์กิจกรรม ทรัพยากร สารสนเทศและสื่อการเรียนรู้ของห้องสมุดได้ ในเรื่องการลงรายการทรัพยากรสารสนเทศโดยใช้ เทคโนโลยีสารสนเทศที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 2 อันดับแรก ได้แก่ สามารถลงรายการทรัพยากร สารสนเทศตามมาตรฐานสากลด้วยระบบคอมพิวเตอร์ได้ และสามารถใส่โปรแกรมสำเร็จรูป สำหรับงานห้องสมุดได้ เนื่องจากในปัจจุบันมีโปรแกรมสำเร็จรูปที่ใช้สำหรับงานห้องสมุด โรงเรียนหลากหลายโปรแกรม ซึ่งขึ้นอยู่กับขนาดของห้องสมุด จำนวนทรัพยากรสารสนเทศและ สื่อการเรียนรู้ งบประมาณที่ห้องสมุดมี และความสามารถด้านการใช้เทคโนโลยีของบรรณารักษ์ แต่ละห้องสมุด ซึ่งการเลือกใช้โปรแกรมสำเร็จรูปดังกล่าวก็จะเป็นประโยชน์กับผู้ปฏิบัติงานและ ผู้ใช้ แต่การใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการลงรายการทรัพยากรสารสนเทศนั้นผู้ปฏิบัติงานต้องยึดถือ และปฏิบัติตามมาตรฐานสากลเพื่อให้ข้อมูลทรัพยากรสารสนเทศของห้องสมุดโรงเรียนที่บันทึกลง ไปเป็นมาตรฐานและสามารถแลกเปลี่ยนข้อมูลกับหน่วยงานอื่น ๆ ได้ ส่วนเรื่องการใช้เทคโนโลยี สารสนเทศที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 2 อันดับแรก ได้แก่ สามารถใช้คอมพิวเตอร์ในการนำเสนอข้อมูลได้

อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถใช้โปรแกรมสำเร็จรูปสำนักงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งทั้งการนำเสนอข้อมูลโดยใช้คอมพิวเตอร์และการใช้งานโปรแกรมสำเร็จรูปสำนักงานเป็นความสามารถพื้นฐานทักษะพื้นฐานที่ผู้ที่อยู่ในสังคมปัจจุบันพึงมี เนื่องจากปัจจุบันทุกองค์กรทุกหน่วยงานได้นำเอาคอมพิวเตอร์เข้ามาช่วยในการปฏิบัติงานแล้ว หากผู้ใดมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศก็จะสามารถทำงานต่าง ๆ ได้อย่างราบรื่น สะดวก รวดเร็วและมีประสิทธิภาพ

3.2 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

ข้อมูลในส่วนนี้ประกอบด้วยข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสมรรถนะที่ครูบรรณารักษ์ต้องการพัฒนาเพื่อนำไปใช้ในการดำเนินงานห้องสมุดโรงเรียนเพื่อส่งเสริมนโยบายการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสมรรถนะ ห้องสมุดโรงเรียน และการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพครูบรรณารักษ์

สำหรับข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสมรรถนะที่ครูบรรณารักษ์ได้แสดงข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมมากที่สุด ได้แก่ สมรรถนะด้านบรรณารักษศาสตร์และสารานุกรมศาสตร์ ซึ่งประกอบด้วย การจัดกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านอย่างหลากหลาย การจัดหมวดหมู่หนังสือ การลงทะเบียนและลงรายการหนังสือ การผลิตสื่อเพื่อใช้ในการเรียนรู้ จิตวิทยาและความสนใจในการอ่าน การจัดสภาพแวดล้อมภายในห้องสมุด การซ่อมแซมหนังสือและการจัดการบริการการยืมคืนให้เป็นระบบ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูที่ได้รับมอบหมายจากผู้บริหารโรงเรียนให้มารับผิดชอบดูแลและบริหารจัดการงานห้องสมุดนั้นไม่ได้จบสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารานุกรมศาสตร์มาโดยตรง ดังนั้น จึงขาดความรู้และทักษะในการทำงานห้องสมุดซึ่งถือว่าเป็นวิชาชีพเฉพาะด้านที่ต้องใช้เวลาในการศึกษาเรียนรู้หรือการอบรม ในส่วนของข้อคิดเห็นเกี่ยวกับห้องสมุดโรงเรียน เป็นข้อเสนอแนะที่ครูบรรณารักษ์ได้แสดงความคิดเห็นหลากหลายประเด็น ทั้งในส่วนนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ ผู้บริหาร การบริหารงานบุคคล ลักษณะทางกายภาพและสภาพแวดล้อมของห้องสมุด และหลักสูตรซึ่งข้อคิดเห็นดังกล่าวล้วนแต่เป็นอุปสรรคที่ครูบรรณารักษ์จะต้องเผชิญในการปฏิบัติงาน ซึ่งหากได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหารและเพื่อนร่วมงาน ก็จะทำให้ปัญหาดังกล่าวทุเลาลงและครูบรรณารักษ์ก็จะสามารถทำงานได้อย่างเต็มที่

สุดท้ายเป็นข้อเสนอแนะในการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพครูบรรณารักษ์ ซึ่งครูบรรณารักษ์เห็นว่าควรมีหลักสูตรฝึกอบรมด้านบรรณารักษ์อย่างแพร่หลาย เพื่อให้ครูและบุคลากรที่รับผิดชอบสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และหากจัดการอบรมทุกปีจะมีประโยชน์มาก ทั้งนี้เนื่องจากครูที่ได้รับมอบหมายจากผู้บริหารโรงเรียนให้มารับผิดชอบดูแลและบริหารจัดการงานห้องสมุดนั้นไม่ได้จบสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารานุกรมศาสตร์มาโดยตรงดังที่ได้กล่าว

มาแล้ว ส่วนใหญ่มักเป็นครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย อีกทั้งครูที่ได้รับมอบหมายให้ดูแลรับผิดชอบงานห้องสมุดมักเป็นครูที่บรรจุใหม่ มีประสบการณ์การทำงานในโรงเรียนเพียงไม่กี่ปี ทำให้ยังขาดความรู้ความเข้าใจในขั้นตอนและกระบวนการการดำเนินงานของห้องสมุด ดังนั้น หากมีหลักสูตรฝึกอบรมด้านบรรณารักษ์และจัดอย่างสม่ำเสมอ ก็จะเป็นช่องทางในการพัฒนาความรู้ของครูบรรณารักษ์ให้สามารถปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ดังงานวิจัยของอับดุลเลาะห์ (Abdullah, 1998) ที่เสนอว่าครูบรรณารักษ์ควรได้รับการฝึกอบรมอย่างเข้ม หรือการฝึกอบรมระยะสั้น รวมทั้งงานวิจัยของ เทนาบาอู (2002) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่องระบบการเรียนการสอนและการฝึกอบรมครูบรรณารักษ์ในประเทศศรีลังกา ระบุว่า การฝึกอบรมครูบรรณารักษ์มุ่งเน้นการฝึกอบรมแบบบรรยายทำให้ผู้เข้าฝึกอบรมไม่เกิดทักษะในงานห้องสมุด ดังนั้น การจัดการอบรมครูบรรณารักษ์จึงควรที่จะเป็นลักษณะของการอบรมเชิงปฏิบัติการซึ่งจะทำให้ครูบรรณารักษ์ผู้เข้าร่วมอบรมเกิดทักษะในการปฏิบัติจริง นอกจากนี้ งานวิจัยของวรรณิ จันทรศิริ (2550) ที่ได้ศึกษาเรื่องสมรรถภาพและแนวทางการพัฒนาสมรรถภาพบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษาของรัฐในเขตกรุงเทพมหานคร มีข้อเสนอแนะจากการวิจัยว่าสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรสนับสนุนให้เกิดการถ่ายทอดความรู้ระหว่างครูบรรณารักษ์โดยใช้วิธีการสร้างระบบในการค้นหาความรู้ การสร้างเครือข่ายการถ่ายทอดความรู้อีกด้วย

ตอนที่ 3 ค่ะแนก่อนและหลังการอบรมการพัฒนาวิชาชีพครูบรรณารักษ์ที่ส่งเสริมนโยบายการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

สำหรับข้อมูลในส่วนนี้เป็นผลจากการจัดการอบรมเชิงปฏิบัติการหัวข้อ “สมรรถนะวิชาชีพครูบรรณารักษ์กับการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง” โดยมีผู้เข้าร่วมอบรมจำนวน 56 คน ซึ่งก่อนการดำเนินการอบรมในแต่ละกลุ่มสาระ ผู้วิจัยได้ชี้แจงและให้ผู้เข้าร่วมอบรมเชิงปฏิบัติการได้ทำแบบทดสอบก่อนการอบรมเพื่อวัดผลสัมฤทธิ์ก่อนการอบรมในสาระการเรียนรู้นั้น และหลังจากการอบรมในสาระการเรียนรู้ดังกล่าว ผู้วิจัยก็ได้ให้ผู้เข้าร่วมอบรมเชิงปฏิบัติการได้ทำแบบทดสอบหลังการอบรมเพื่อวัดผลสัมฤทธิ์หลังการอบรม หลังจากการดำเนินการอบรมเชิงปฏิบัติแล้วผู้วิจัยผู้วิจัยได้รับแบบทดสอบก่อนและหลังการอบรม จำนวน 56 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100.00 จากนั้นจึงได้นำคะแนนการทำแบบทดสอบของผู้เข้าร่วมอบรมมาวิเคราะห์ด้วยค่าสถิติ t-test แบบ paired ซึ่งผลการวิเคราะห์คะแนนของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ก่อนและหลังการอบรม มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.1 คะแนนของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ก่อนการอบรมสาระการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง การศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 10.32 (S.D. = 1.70) และคะแนนของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์หลังการอบรมมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 12.13 (S.D. = 1.68) แสดงให้เห็นว่าผลสัมฤทธิ์หลังการอบรมในสาระการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง การศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง สูงกว่าก่อนการอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

3.2 คะแนนของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ก่อนการอบรม สาระการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง การดำเนินงานห้องสมุดที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 10.52 (S.D. = 1.51) และคะแนนของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์หลังการอบรมมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 11.84 (S.D. = 1.56) แสดงให้เห็นว่าผลสัมฤทธิ์หลังการอบรมในสาระการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง การดำเนินงานห้องสมุดที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง สูงกว่าก่อนการอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

3.3 คะแนนของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ก่อนการอบรม สาระการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง การสร้างกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 10.36 (S.D. = 2.03) และคะแนนของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์หลังการอบรมมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 11.80 (S.D. = 1.84) แสดงให้เห็นว่าผลสัมฤทธิ์หลังการอบรมในสาระการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง การสร้างกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง สูงกว่าก่อนการอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

3.4 คะแนนของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ก่อนการอบรม สาระการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง เทคโนโลยีกับห้องสมุดที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 8.18 (S.D. = 1.59) และคะแนนของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์หลังการอบรมมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 9.20 (S.D. = 1.65) แสดงให้เห็นว่าผลสัมฤทธิ์หลังการอบรมในสาระการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง เทคโนโลยีกับห้องสมุดที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง สูงกว่าก่อนการอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

ดังนั้น สามารถสรุปได้ว่าจากการอบรมเชิงปฏิบัติการหัวข้อ “สมรรถนะวิชาชีพครูบรรณารักษ์กับการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง” ทั้ง 4 สาระการเรียนรู้ พบว่าผู้เข้าอบรมมีผลสัมฤทธิ์หลังการอบรมสูงกว่าก่อนการอบรมทุกสาระการเรียนรู้ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่วางไว้ ทั้งนี้เนื่องจากในการอบรมเชิงปฏิบัติการหัวข้อ “สมรรถนะวิชาชีพครูบรรณารักษ์กับการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง” ได้เชิญวิทยากรที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญและประสบการณ์ ด้านบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ ด้านการจัดการศึกษาโดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งมีการบรรยายสอดแทรกกับการให้ผู้เข้าอบรมฝึกปฏิบัติจริงในระหว่างการอบรม ร่วมกับใช้คู่มือพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพของครูบรรณารักษ์ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางที่ได้จัดทำขึ้นโดยใช้ผลการสำรวจความคิดเห็นของครูบรรณารักษ์และบุคลากรทางการศึกษาที่ได้รับมอบหมายให้ดูแลและบริหารจัดการห้องสมุดโรงเรียนในเรื่องของสมรรถนะที่ต้องการพัฒนาเพื่อส่งเสริมนโยบายการศึกษาที่

เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ทำให้ผู้เข้าร่วมอบรมมีความรู้ ความเข้าใจ และทักษะในสาระการเรียนรู้ที่อบรมมากขึ้น

ตอนที่ 4 ความพึงพอใจการอบรมการพัฒนาวิชาชีพครูบรรณารักษ์ที่ส่งเสริมนโยบายการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

ข้อมูลในส่วนนี้เป็นผลจากการจัดการอบรมเชิงปฏิบัติการหัวข้อ “สมรรถนะวิชาชีพครูบรรณารักษ์กับการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง” โดยแบบประเมินความพึงพอใจการอบรมเชิงปฏิบัติการประกอบด้วยข้อมูล 4 ส่วน ได้แก่ ระดับความรู้ของผู้เข้าอบรมเชิงปฏิบัติการก่อนและหลังการอบรม ความพึงพอใจต่อรูปแบบการอบรมเชิงปฏิบัติการในภาพรวม ความพึงพอใจต่อการอบรมทั้ง 4 สาระการเรียนรู้ และข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

4.1 ระดับความรู้ของผู้เข้าอบรมเชิงปฏิบัติการก่อนและหลังการอบรม

จากการสำรวจความคิดเห็นของผู้เข้าร่วมอบรมเชิงปฏิบัติการหัวข้อ “สมรรถนะวิชาชีพครูบรรณารักษ์กับการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง” พบว่าผู้เข้าอบรมมีความรู้เกี่ยวกับการจัดการห้องสมุดก่อนการอบรมเชิงปฏิบัติการในระดับมาก แต่เมื่อเข้ารับการอบรมเชิงปฏิบัติการการพัฒนาวิชาชีพครูบรรณารักษ์ที่ส่งเสริมนโยบายการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางแล้ว ผู้เข้าอบรมมีความรู้เกี่ยวกับการจัดการห้องสมุดในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เพราะว่าผู้เข้าร่วมอบรมบางส่วนอาจจะเคยได้รับการอบรมเกี่ยวกับการบริหารจัดการงานห้องสมุดมาบ้างแล้ว แต่อย่างไรก็ตามเมื่อผู้เข้าร่วมอบรมได้ทำกิจกรรมการเรียนรู้ในแต่ละสาระการเรียนรู้ในหลักสูตรฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการนี้ทำให้ผู้เข้าร่วมอบรมมีความรู้ ความเข้าใจ และทักษะในการบริหารจัดการงานห้องสมุดมากขึ้น ซึ่งการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการหัวข้อ “สมรรถนะวิชาชีพครูบรรณารักษ์กับการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง” ที่ได้จัดขึ้นนี้ถือเป็นวิธีการหนึ่งในการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพครูบรรณารักษ์เพื่อขับเคลื่อนนโยบายการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

4.2 ความพึงพอใจต่อรูปแบบการอบรมเชิงปฏิบัติการในภาพรวม

จากการสำรวจความคิดเห็นของผู้เข้าร่วมอบรมเชิงปฏิบัติการหัวข้อ “สมรรถนะวิชาชีพครูบรรณารักษ์กับการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง” พบว่าผู้เข้าอบรมมีความพึงพอใจต่อรูปแบบการอบรมเชิงปฏิบัติการในระดับมากที่สุด ซึ่งรายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก คือ การได้ร่วมกิจกรรมกลุ่มในการอบรมเชิงปฏิบัติการนี้เป็นการสร้างเครือข่ายในการทำงานต่อไปในอนาคต การได้ร่วมกิจกรรมกลุ่มในการอบรมเชิงปฏิบัติการนี้เป็นการแลกเปลี่ยนประสบการณ์และได้รับแนวทางในการจัดการห้องสมุด และความรู้ที่ได้รับจากการอบรมเชิงปฏิบัติการสามารถนำไปใช้ได้จริง ซึ่งถือได้ว่าการอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพครูบรรณารักษ์เพื่อขับเคลื่อน

นโยบายการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางครั้งนี้ประสบความสำเร็จอย่างยิ่ง และได้ผลเป็นที่น่าพอใจเพราะการอบรมเชิงปฏิบัติการดังกล่าวเป็นเวทีให้ครูบรรณารักษ์จากโรงเรียนต่าง ๆ ได้มาแลกเปลี่ยนประสบการณ์และเรียนรู้แนวทางในการจัดการห้องสมุดที่ตนดูแล ตลอดจนทำให้เกิดเครือข่ายของครูบรรณารักษ์ในการทำงานร่วมกันต่อไปในอนาคต นอกจากนี้ สารการเรียนรู้ที่อยู่ในคู่มือและหลักสูตรฝึกอบรมนี้ยังสามารถนำไปใช้ได้จริง ซึ่งสามารถขยายผลการอบรมนี้ไปยังครูบรรณารักษ์ที่มีความสนใจเข้าร่วมอบรมในครั้งต่อไปได้อย่างแน่นอน

4.3 ความพึงพอใจต่อการอบรมทั้ง 4 สารการเรียนรู้

จากการสำรวจความคิดเห็นของผู้เข้าร่วมอบรมเชิงปฏิบัติการหัวข้อ“สมรรถนะวิชาชีพครูบรรณารักษ์กับการศึกษาที่เน้นศูนย์กลาง” พบว่าผู้เข้าอบรมมีความพึงพอใจต่อการอบรมทั้ง 4 สารการเรียนรู้ในระดับมากที่สุด ซึ่งประเด็นที่ผู้เข้าร่วมอบรมมีความพึงพอใจในลำดับแรก ๆ คือ วิทยากรมีคุณวุฒิ ความรู้ ความสามารถตรงเนื้อหาที่บรรยาย และวิทยากรตอบคำถามได้ตรงตามประเด็นและชัดเจน ดังนั้น ในการจัดการเชิงปฏิบัติการการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพครูบรรณารักษ์เพื่อขับเคลื่อนนโยบายการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางหรือการอบรมในหัวข้ออื่นใดในอนาคต การเลือกวิทยากรที่มีความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์และความเชี่ยวชาญในหัวข้อที่อบรมมีความสำคัญเป็นอย่างมากเพราะวิทยากรจะเป็นผู้ที่กำหนดประเด็นเนื้อหา ถ่ายทอดและสื่อสารความรู้ไปยังกลุ่มเป้าหมายให้มีความรู้ ความเข้าใจและทักษะต่าง ๆ ตามวัตถุประสงค์การอบรม สำหรับประเด็นที่ผู้เข้าร่วมอบรมมีความพึงพอใจในลำดับท้าย คือ การใช้เวลาเหมาะสมและการใช้อุปกรณ์สื่อการสอนที่เหมาะสม ทั้งนี้เนื่องจากการอบรมมีระยะเวลาที่จำกัด แต่เนื้อหาในแต่ละสารการเรียนรู้ที่มุ่งจะพัฒนาสมรรถนะของครูบรรณารักษ์มีรายละเอียดที่ค่อนข้างมาก ตลอดจนกิจกรรมที่วิทยากรใช้เป็นเครื่องมือในการสร้างการเรียนรู้ของผู้เข้าร่วมอบรมต้องใช้เวลา หากมีผู้เข้าร่วมอบรมมาก ระยะเวลาที่ต้องใช้ในการดำเนินกิจกรรมดังกล่าวก็ต้องมากตามไปด้วย ดังนั้น วิทยากรแต่ละท่านจึงไม่สามารถดำเนินกิจกรรมภายในระยะเวลาที่กำหนดได้ โดยอาจจะเกินเวลาในกำหนดการเล็กน้อยแต่ก็ส่งผลต่อการทำกิจกรรมอื่น ๆ ต่อไป ซึ่งหากจะมีการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพครูบรรณารักษ์เพื่อขับเคลื่อนนโยบายการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางในครั้งต่อไป ผู้จัดควรเผื่อเวลาสำหรับการทำกิจกรรมไว้ด้วยเพื่อให้การดำเนินการเป็นไปตามวัตถุประสงค์การอบรม นอกจากนี้การอบรมในลักษณะการอบรมเชิงปฏิบัติการ ผู้จัดการอบรมจึงควรจัดเตรียมอุปกรณ์และสื่อการสอนให้เพียงพอต่อจำนวนผู้เข้าอบรม เช่น การอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับเรื่องทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศหรือคอมพิวเตอร์ ผู้จัดก็ควรที่จะจัดเตรียมคอมพิวเตอร์ให้เพียงพอและเหมาะสมกับจำนวนของผู้เข้าร่วมอบรมด้วย

4.4 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

สำหรับการอบรมเชิงปฏิบัติการหัวข้อ“สมรรถนะวิชาชีพครูบรรณารักษ์กับการศึกษาที่เน้นศูนย์กลาง” ผู้เข้าร่วมอบรมได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับหัวข้อในการจัดอบรมครั้งต่อไปซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารงานห้องสมุดโรงเรียน ด้านการจัดกิจกรรมของห้องสมุดโรงเรียน ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และด้านการจัดการทรัพยากรสารสนเทศและสื่อการเรียนรู้ ซึ่งจะเห็นได้ว่าข้อเสนอแนะเกี่ยวกับหัวข้อในการจัดอบรมดังกล่าวล้วนแต่มีความสำคัญต่อการดำเนินงานและการบริหารจัดการงานห้องสมุดทั้งสิ้น ซึ่งเป็นสิ่งที่ครูบรรณารักษ์ประสบปัญหาในการทำงานจริง เป็นสิ่งที่ครูบรรณารักษ์สนใจ และเป็นสิ่งที่ท้าทายตามความเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกและเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ดังนั้นจึงอาจจะกล่าวได้ว่าสมรรถนะหนึ่งของวิชาชีพครูบรรณารักษ์ที่ครูบรรณารักษ์พึงมีคือการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องและการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้สอดคล้องกับภาพลักษณ์ครูบรรณารักษ์ที่นักเรียนและสังคมคาดหวัง ดังเช่นงานวิจัยของ อุษณีย์ ศรีสารคาม (2541) ที่ได้ศึกษาภาพลักษณ์ของครูบรรณารักษ์ตามทัศนะของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดมหาสารคาม พบว่าภาพลักษณ์ด้านความรู้ของครูบรรณารักษ์ที่อยู่ในระดับมากที่สุด คือ ใฝ่ใจศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมเพื่อพัฒนาตนเองอยู่เสมอ

5.2 สรุปผลการพิสูจน์สมมติฐาน

จากผลการศึกษาเกี่ยวกับสมรรถนะวิชาชีพที่จำเป็นสำหรับครูบรรณารักษ์ที่ส่งเสริมนโยบายการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และสมรรถนะวิชาชีพที่ครูบรรณารักษ์ต้องการพัฒนาเพื่อนำมาใช้ในการจัดทำคู่มือและการอบรมเพื่อพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพครูบรรณารักษ์เพื่อขับเคลื่อนนโยบายการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางข้างต้น สามารถสรุปผลการพิสูจน์สมมติฐานได้ ดังนี้

ผลการวิจัยเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้คือ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสมรรถนะวิชาชีพของครูบรรณารักษ์หลังการอบรมสูงกว่าก่อนการอบรมการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพครูบรรณารักษ์โดยใช้คู่มือที่ได้จัดทำขึ้น นอกจากนี้ปัจจัยที่สำคัญอีกประการหนึ่งที่ควรพิจารณา คือ การเลือกวิทยากรผู้ถ่ายทอดความรู้ วิทยากรที่เลือกนั้นต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญและประสบการณ์ตรงกับหัวข้อในการอบรม ซึ่งทำให้ผู้เข้าร่วมอบรมมีความรู้ ความเข้าใจ และทักษะในสาระการเรียนรู้ที่อบรมมากขึ้น

5.3 แนวทางสำหรับการวิจัยในอนาคต

การวิจัยครั้งต่อไปควรมีการศึกษาสมรรถนะที่จำเป็นและที่ต้องการพัฒนาของครูบรรณารักษ์ในโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกัน หรือครูบรรณารักษ์ที่ปฏิบัติงานในห้องสมุด

ประถมศึกษาและมัธยมศึกษา เนื่องจากหากบริบทของโรงเรียนแต่ละโรงเรียน รวมถึงกลุ่มของผู้ใช้หรือนักเรียนมีความแตกต่างกันอาจจะส่งผลถึงสมรรถนะวิชาชีพครูบรรณารักษ์ด้วย นอกจากนี้ควรมีการวิจัยเพื่อพัฒนาหลักสูตรการอบรมหรือวิธีการอบรมเพื่อพัฒนาวิชาชีพครูบรรณารักษ์ที่ให้ครูบรรณารักษ์สามารถศึกษาเรียนรู้ด้วยตัวเองได้ เนื่องจากภาระงานของครูบรรณารักษ์ค่อนข้างมาก หากมีการจัดอบรมหลายวัน ครูบรรณารักษ์ก็ไม่สามารถที่จะเข้าร่วม นอกจากนี้ยังมีปัญหาเกี่ยวกับการเดินทาง เนื่องจากครูบรรณารักษ์บางส่วนปฏิบัติงานในโรงเรียนที่อยู่ในพื้นที่ที่ห่างไกล หากต้องใช้ระยะเวลาการเดินทางนาน งบประมาณที่ได้รับในการพัฒนาตนเองไม่เพียงพอตลอดจนไม่มีที่พักที่ใกล้เคียงกับที่จัดอบรม ครูบรรณารักษ์เหล่านั้นก็อาจจะไม่สามารถเข้าร่วมการอบรมที่จัดขึ้นได้

